

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW

z dnia 13 lutego 1982 r.

w sprawie prowadzenia ksiąg handlowych przez podatników nie będących jednostkami gospodarki społecznej.

Na podstawie art. 38 pkt 3 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych (Dz. U. Nr 27, poz. 111) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Podatnicy podatku obrotowego, nie będący jednostkami gospodarki społecznej, obowiązani są prowadzić księgi handlowe:

1) bez względu na wysokość obrotu osiąganego w da-

nym roku podatkowym, jeżeli obrót w poprzednim roku przekroczył kwotę 9.600.000 zł w stosunku rocznym:

a) od początku danego roku — w razie gdy obrót za rok poprzedni wynika z zeznania, deklaracji lub księgowości podatnika bądź z bezspornych dowodów innego rodzaju,

- b) od pierwszego dnia miesiąca następującego po doręczeniu ostatecznej decyzji w sprawie wymiaru podatku obrotowego — w razie gdy obrót za rok poprzedni został ustalony tą decyzją;
- 2) jeżeli obrót w poprzednim roku podatkowym nie przekroczył kwoty 9.600.000 zł w stosunku rocznym:
- a) od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym osiągnięty w danym roku obrót przekroczył kwotę 9.600.000 zł — w razie gdy wysokość tego obrotu wynika z zeznania, deklaracji lub księgowości podatnika bądź z bezspornych dowodów innego rodzaju,
- b) od pierwszego dnia miesiąca następującego po doręczeniu ostatecznej decyzji w sprawie wymiaru zaliczek na podatek obrotowy — w razie gdy obrót w wysokości przekraczającej 9.600.000 zł za część roku został ustalony tą decyzją;
- 3) jeżeli podatnik rozpoczął wykonywanie działalności zarobkowej w ciągu roku podatkowego:
- a) od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym obrót za część roku podatkowego przekroczył wysokość stanowiącą iloczyn kwoty 800.000 zł przez liczbę miesięcy, poczynając od miesiąca, w którym podatnik rozpoczął wykonywanie działalności, do końca roku podatkowego — w razie gdy wysokość tego obrotu wynika z zeznania, deklaracji lub księgowości podatnika bądź z bezspornych dowodów innego rodzaju,
- b) od pierwszego dnia miesiąca następującego po doręczeniu ostatecznej decyzji w sprawie wymiaru zaliczek na podatek obrotowy — w razie gdy obrót w wysokości przekraczającej kwotę określoną pod lit. a) za część roku został ustalony tą decyzją.

2. Przepisów ust. 1 nie stosuje się, jeżeli obowiązek prowadzenia ksiąg handlowych wynika z przepisów szczególnych.

3. Osoby fizyczne i osoby prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, prowadzące na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej działalność zarobkową na podstawie zezwolenia terenowego organu administracji państwowej stopnia wojewódzkiego, są obowiązane prowadzić księgi handlowe bez względu na wysokość obrotu, w razie gdy zamierzają korzystać z wypłaty części dochodu w walutach wymienialnych; dotyczy to również osób mających obce obywatelstwo, które uzyskały karty stałego pobytu na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

4. Osoby fizyczne i osoby prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, prowadzące na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przedstawicielstwo na podstawie zezwolenia Ministra Handlu Zagranicznego, są obowiązane prowadzić księgi handlowe w zakresie działalności przedstawicielstwa — bez względu na obowiązek podatkowy w zakresie podatku obrotowego i wysokości osiąganych obrotów.

5. Obowiązek prowadzenia ksiąg handlowych nie dotyczy podatników, którzy z mocy szczególnych przepisów opłacają podatek obrotowy w formach zryczałtowanych lub są zwolnieni od tego podatku, chyba że przepisy te stanowią inaczej.

§ 2. 1. Zastąpienie prowadzonych już przez podatnika ksiąg handlowych księgami podatkowymi bez zgody organu podatkowego właściwego w sprawach podatków

obrotowego i dochodowego, zwanego dalej „organem podatkowym”, jest niedozwolone, chociażby podatnik miał obowiązek prowadzenia tylko ksiąg podatkowych.

2. Podatnicy wykonujący działalność w zakresie rzemiosła piekarstwo mogą zastąpić księgi handlowe księgami podatkowymi, jeżeli dokonują wypieku pieczywa wyłącznie z mąki nabytej na podstawie przydziału właściwego terenowego organu administracji państwowej.

§ 3. 1. Organ podatkowy może, ze względu na szczególne okoliczności, na wniosek podatnika zezwolić na zastąpienie ksiąg handlowych księgami podatkowymi, jak również zwolnić od poszczególnych czynności z zakresu księgowości oraz zmienić terminy dokonywania tych czynności. Wniosek należy złożyć w terminie do dnia 31 października roku poprzedzającego rok podatkowy, a w razie rozpoczęcia wykonywania działalności zarobkowej w ciągu roku podatkowego — w terminie siedmiu dni od rozpoczęcia jej wykonywania.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy osób, o których mowa w § 1 ust. 3, jeżeli zamierzają korzystać z wypłaty części dochodu w walutach wymienialnych, oraz osób, o których mowa w § 1 ust. 4.

§ 4. Księgi handlowe, uwzględniając rodzaj i rozmiar przedsiębiorstwa, powinny obrazować jego stan majątkowy i działalność. Księgi handlowe powinny być prowadzone zgodnie z zasadami podwójnej księgowości i przepisami rozporządzenia.

§ 5. Księgi handlowe powinny zawierać imiona i nazwiska (nazwy firm) oraz adresy:

- 1) dostawców — przy zakupie towarów i usług, z wyjątkiem zakupu od rolników produktów roślinnych i zwierzęcych nie przerobionych sposobem przemysłowym,
- 2) odbiorców — przy sprzedaży towarów i usług stwierdzonej wystawionymi rachunkami.

§ 6. 1. Księgi handlowe powinny być prowadzone w języku polskim i w walucie polskiej.

2. Przy płatnościach wyrażonych w walucie zagranicznej powinna być prowadzona szczegółowa ewidencja umożliwiająca ustalenie wysokości tych płatności w walucie polskiej.

3. Jeżeli obroty na poszczególnych rachunkach są wyrażane w walucie zagranicznej, zapisy powinny być dokonywane, w tej walucie oraz w walucie polskiej po przeliczeniu na złote według kursu określonego w odrębnych przepisach, obowiązującego w dniu zapisu.

4. Jeżeli według zasad księgowości urządzenie powinno mieć formę księgi, księga ta powinna być oprawiona (zbroszurowana), a strony (folia) jej powinny być kolejno ponumerowane.

5. Zapisy w księgach powinny być dokonywane w sposób trwały. Nie należy pozostawiać odstępów w miejscach, które powinny być wypełnione. Poprawki powinny być dokonywane w taki sposób, aby pierwotny zapis był czytelny; nie jest dopuszczalne wymazywanie lub w inny sposób czynienie dokonanego zapisu nieczytelnym. Sprostowanie omyłki, polegające na przekreśleniu błędnego zapisu i wpisaniu właściwej treści, powinno być podpisane przez osobę, która dokonała sprostowania.

§ 7. 1. Księgi handlowe powinny ujmować na bieżąco wszystkie zdarzenia podlegające wykazaniu w księgach. Wszelkie zdarzenia podlegające wykazaniu powinny

być ujawnione na odpowiednich kontach ksiąg najpóźniej w ciągu 14 dni od tych zdarzeń, a przychody i rozchody w kontroli ilościowej, w dziennym raporcie finansowym i w dziennych zestawieniach sprzedaży — w sposób określony w § 21, 23 i 24.

2. Organy podatkowe mogą zezwalać, na wniosek podatników, w wypadkach uzasadnionych, na zaległości w księgowaniu poza granicę określone w ust. 1, pod warunkiem bieżącego prowadzenia dziennego raportu finansowego, kontroli ilościowej towarów oraz dziennych zestawień sprzedaży. Może to nastąpić w szczególności w razie choroby lub urlopu księgowego.

§ 8. 1. Na koniec każdego miesiąca zapisy w dzienniku powinny być zsumowane nie później niż w ciągu 14 dni od upływu danego miesiąca, a jeżeli chodzi o miesiące pierwszy i ostatni okresu rachunkowego — do końca następnego miesiąca.

2. Obowiązek zsumowania zapisów w dzienniku za ostatni miesiąc okresu rachunkowego, nie później niż do końca następnego miesiąca, odnosi się do bieżących zdarzeń podlegających księgowaniu, natomiast dokonanie zapisów związanych z zamknięciem ksiąg handlowych powinno nastąpić nie później niż w terminie przewidzianym na złożenie zeznania podatkowego o dochodzie.

§ 9. Jeżeli księgi handlowe są prowadzone na kartach nie zbroszurowanych, należy prowadzić zestawienia obrotów poszczególnych kont. Zestawienia te powinny być ponumerowane i ujęte w oprawną księgę zawierającą odrębne rubryki na obroty za poszczególne miesiące okresu rachunkowego oraz na sumy otwarcia i zamknięcia rachunkowego. Do właściwych rubryk należy wpisywać miesięczne sumy obrotów odrębnie z każdego konta. Zestawienia powinny zawierać również ogólne sumy obrotów miesięcznych i za cały okres rachunkowy objęty księgami.

§ 10. Podatnicy prowadzący księgi handlowe obowiązani są przechowywać — niezależnie od dowodów stanowiących podstawę księgowania — zarówno wszystkie dokumenty wystawiane w ramach istniejącego w ich przedsiębiorstwach systemu kontroli wewnętrznej, jak i wszelkie inne dokumenty otrzymane w związku z działalnością przedsiębiorstwa (na przykład: na zakup — listy przewozowe, konsygnacje; na sprzedaż — dowody nadania towaru na pocztę, na kolej, zamówienia odbiorców; na produkcję i usługi — karty obiegowe robocizny, wykazy pracy, zapiski zamówień).

§ 11. Księgi handlowe, spisy i zestawienia spisów remanentów (§ 16 ust. 1) oraz dowody i dokumenty, o których mowa w § 10, powinny być przechowywane przez okres pięciu lat, licząc od początku roku podatkowego, którego dotyczą.

§ 12. 1. Księgi handlowe oraz związane z ich prowadzeniem dokumenty powinny stale znajdować się w siedzibie przedsiębiorstwa.

2. Prowadzenie i przechowywanie ksiąg wraz z dokumentami poza siedzibą przedsiębiorstwa wymaga zezwolenia organu podatkowego.

§ 13. Zapisy w księgach handlowych, dotyczące wydatków za świadczenia rzeczy i usług, z wyjątkiem określonych w § 14, powinny być udokumentowane rachunkami odpowiadającymi warunkom określonym w odrębnych przepisach.

§ 14. Na udokumentowanie zapisów w księgach handlowych dotyczących wydatków mogą być przedstawione dowody, które określają: przy zakupie — rodzaj towaru oraz ilość i jego cenę jednostkową, a w innych wypadkach — cel wydatków oraz zaopatrzone są w datę i podpisy osób, które bezpośrednio dokonały wydatków, i dotyczą:

- 1) zakupu u rolników produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy lub hodowli, nie przerobionych sposobem przemysłowym,
- 2) kosztów przejazdów, diet i ryczałtów za noclegi w wysokości nie przekraczającej norm obowiązujących w przedsiębiorstwach państwowych,
- 3) kosztów transportu towarów, jeżeli zgodnie z przepisami kwity przewozowe są odbierane przy wydawaniu przesyłki, oraz kosztów korzystania z usług dorożek, wózków ręcznych i rowerowych, jak i targarzy,
- 4) innych drobnych wydatków, które ze względu na swój rodzaj wyłączają możliwość uzyskania rachunków do wysokości nie przekraczającej w ogólnej sumie 0,25% obrotu podlegającego podatkowi obrotowemu lub zwolnionego od tego podatku.

§ 15. Przed zaprowadzeniem ksiąg handlowych i na koniec każdego okresu rachunkowego, jak i przy zmianie właściciela przedsiębiorstwa powinien być sporządzony spis inwentarza i bilans, który podpisuje właściciel przedsiębiorstwa. Jeżeli jest dwóch lub więcej współwłaścicieli, podpisuje każdy z nich.

§ 16. 1. Spisy remanentów, stanowiące podstawę do obliczenia wartości poszczególnych składników inwentarza w zakresie przedmiotów majątkowych i towarów (ust. 2), powinny być sporządzane z natury, ponumerowane, zsyte i na ostatniej stronie lub karcie zaopatrzone w datę i podpis (czytelny) osoby lub osób, które je sporządziły. Spisy powinny być podpisane także przez osoby, które są odpowiedzialne za przechowywanie składników inwentarza. W razie dokonywania spisów według poszczególnych działów należy ponadto sporządzić zestawienie obejmujące spisy poszczególnych działów z oznaczeniem ich ilości, liczby stron lub kart. Zestawienie to powinno być podpisane przez wszystkie osoby, które brały udział w sporządzaniu tych spisów.

2. Przez towary należy rozumieć towary handlowe, materiały podstawowe i pomocnicze, półwyroby, wyroby gotowe, braki i odpadki, jak również materiały do remontu lub naprawy i materiały służące do opakowywania sprzedawanych towarów oraz materiały i przedmioty przyjęte od zamawiających do przerobu lub obróbki, z tym że:

- 1) towarami handlowymi są towary przeznaczone do sprzedaży na własny lub obcy rachunek w stanie nie przerobionym,
- 2) materiałami podstawowymi są materiały, które w wyniku procesu produkcyjnego stają się główną substancją gotowego wyrobu; do materiałów podstawowych zalicza się również materiały stanowiące część składową (montażową) wyrobu lub ściśle z wyrobem związane (np. puszki konserwowe),
- 3) materiałami pomocniczymi są materiały nie będące materiałami podstawowymi, które bezpośrednio oddają wyrobowi swe właściwości lub pośrednio są zużywane w związku z działalnością produkcyjną lub świadczeniem usług.

- 4) półwyrobami są wyroby własnej produkcji, której proces nie został całkowicie zakończony; półwyroby obcej produkcji zalicza się do materiałów podstawowych,
- 5) wyrobami gotowymi są wyroby własnej produkcji, której proces został całkowicie zakończony,
- 6) brakami są nie odpowiadające wymaganiom technicznym wyroby własnej produkcji całkowicie wykonane bądź też doprowadzone do określonej fazy produkcji; brakami są również towary handlowe, które wskutek uszkodzenia lub zniszczenia w czasie transportu bądź magazynowania utraciły częściowo swą pierwotną wartość,
- 7) odpadkami są materiały, które na skutek procesów technologicznych lub na skutek zniszczenia albo uszkodzenia utraciły całkowicie swą pierwotną wartość użytkową.

3. Spisy remanentów towarów powinny zawierać dane ilościowe według rodzajów lub grup rodzajowych i gatunków, a ponadto co do towarów, o których zaliczeniu do określonego rodzaju lub gatunku decyduje cena — również cenę jednostkową. W antykwariatkach księgarskich, prowadzonych przez podatników nie będących osobami prawnymi, w spisach remanentów można obejmować jedną pozycją wydawnictwa o tej samej cenie, bez względu na nazwę i nazwisko autora, z podziałem na książki, broszury, albumy, utwory muzyczne itp. Spisy remanentów towarów powinny być zakończone i zaopatrzone w podpisy przed znówieniem transakcji w nowym okresie rachunkowym.

4. Spisy powinny być sporządzane atramentem, długopisem bądź ołówkiem kopiowym.

5. Organ podatkowy może, na wniosek podatnika, przesunąć termin zakończenia spisu remanentu towarów do 14 dni.

6. Podatnicy sporządzający spis remanentu towarów na inny dzień niż 31 grudnia obowiązani są zawiadomić o tym organ podatkowy w terminie tygodniowym przed datą zamierzonego sporządzenia tego spisu.

§ 17. 1. Spis inwentarza i bilans oraz spisy remanentów powinny obejmować również stanowiące własność przedsiębiorstwa przedmioty majątkowe i towary znajdujące się w dniu, na który został sporządzony inwentarz i bilans, poza przedsiębiorstwem.

2. Znajdujące się w przedsiębiorstwie przedmioty majątkowe i towary obce powinny być ujęte w spisach remanentów, w których należy podać, czyją stanowią własność.

§ 18. 1. Wartość przedmiotów majątkowych należy przyjmować do spisu inwentarza i bilansu według kosztów nabycia lub wytworzenia, z wyjątkiem przedmiotów, których koszt nabycia stanowi koszt uzyskania przychodu w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym, a towarów — według wartości rzeczywistej, nie niższej jednak od kosztów nabycia, jeżeli chodzi o towary obcej produkcji, a od kosztów wytworzenia, jeżeli chodzi o wyroby gotowe i półwyroby.

2. Za koszt nabycia uważa się cenę zakupu zwiększoną o koszty uboczne związane z zakupem towarów do chwili złożenia ich w magazynie, jak koszty transportu, ubezpieczenia towarów w drodze itp.

3. W razie przyjęcia przy sporządzaniu spisu inwentarza wyceny towarów, w kwocie innej niż koszt nabycia

lub wytworzenia z powodu uszkodzenia, wyjścia z mody, niższej ceny rynkowej lub z powodu postawienia osoby prawnej w stan likwidacji — należy w spisie inwentarza uwidocznic w odrębnych rubrykach również jednostkowy koszt nabycia lub wytworzenia.

§ 19. Bilans roczny należy sporządzić najpóźniej w terminie przewidzianym do złożenia zeznania podatkowego o dochodzie za dany rok.

§ 20. 1. Podatnicy prowadzący księgi handlowe obowiązani są prowadzić kontrolę ilościową w postaci ksiąg lub kartotek. Kontrola ta powinna ujawniać codziennie, w miarę zachodzących zmian, ilościowo bądź ilościowo i wartościowo przychód, rozchód i stan, odrębnie dla każdego rodzaju lub grupy rodzajowej:

- 1) towarów handlowych,
- 2) materiałów podstawowych i pomocniczych,
- 3) półwyrobów i wyrobów gotowych oraz braków i odpadków,
- 4) wszelkiego rodzaju materiałów i przedmiotów, przyjętych od zamawiającego do dalszej przeróbki lub obróbki oraz do remontu, naprawy itp., jak również oddanych zamawiającemu po dokonanej przeróbce, obróbce, remoncie lub naprawie, jeżeli zamawiającym jest osoba, która udziela zamówień nie w celu osobistej konsumpcji.

2. Kontrolą ilościową należy obejmować również bezpośredni obrót towarowy, dokonywany od dostawcy do odbiorcy bez magazynowania.

3. Bieżącą kontrolą ilościową można nie obejmować półwyrobów własnej produkcji, gdy biorą one nieprzerwany udział w następnych fazach procesu produkcyjnego w danym przedsiębiorstwie, a w przedsiębiorstwach przemysłu gastronomicznego — również potraw, przypraw i napojów sporządzanych we własnym zakresie. Jednak na dzień sporządzenia bilansu należy te półwyroby i wyroby objąć kontrolą ilościową.

4. Kontrolą ilościową można także nie obejmować materiałów pomocniczych, gdy ich koszt łączny w stosunku do kosztu materiałów podstawowych zużytych do wytworzenia nie przekracza 1%.

§ 21. 1. Odpowiednie zapisy w kontroli ilościowej bądź ilościowo-wartościowej powinny być dokonywane bezzwłocznie, a mianowicie:

- 1) przychód towarów obcej produkcji — po ich otrzymaniu, najpóźniej przed ich przekazaniem do magazynu, przerobu lub sprzedaży,
- 2) przychód półwyrobów i wyrobów gotowych własnej produkcji, nie wyłączając braków i odpadków — po przekazaniu ich do magazynu lub sprzedaży,
- 3) rozchód towarów — po ich wydaniu do przerobu lub po ich sprzedaży.

2. Zapisy w kontroli ilościowej bądź ilościowo-wartościowej mogą być dokonywane w końcu dnia co do przychodów i rozchodów towarów, jeżeli w przedsiębiorstwie stosowane jest, jako stały system, bezzwłoczne wystawianie kolejno numerowanych asygnat magazynowych których kopie pozostają w bloku, a co do rozchodu i wyniku sprzedaży — także wtedy, gdy całkowita sprzedaż dokumentowana jest kopiami kolejno numerowanych rachunków, wystawianych odbiorcom.

3. W razie oczywistej niemożności dokonania bezzwłocznego zapisu otrzymanych towarów w sposób szczególny ze względu na ich ilość czy rodzaj, wysta

czające jest bezzwłoczne ujawnienie w kontroli ilościowej bądź ilościowo-wartościowej przychodu tych towarów w sposób ogólny na odrębnym koncie (kontach), pod warunkiem dokonania następnie szczegółowego zapisu na właściwym koncie (kontach) w terminie możliwie najkrótszym.

4. Jeżeli towar nadszedł do przedsiębiorstwa bądź dokonano nim obrotu bezpośredniego przed otrzymaniem rachunku lub konsygnacji, należy sporządzić szczegółowy spis towarów, podając imię, nazwisko (firmę) i adres dostawcy, ilość i rodzaj oraz cenę jednostkową i wartość towarów i dokonać zapisu w kontroli ilościowej na podstawie tego opisu. Opis powinien być przechowywany jako dowód przychodu towaru i połączony z nadesłanym następnie rachunkiem lub konsygnacją.

5. Każdy zapis podlegający ujawnieniu w kontroli ilościowej powinien zawierać powołanie się na dowód zapisu.

6. Przyjęcie towaru powinno być potwierdzone na dowodzie datą oraz podpisem osoby, która ten towar przyjęła. Wydanie towaru w wyniku sprzedaży lub do produkcji powinno być również potwierdzone na odpowiednim dowodzie.

§ 22. 1. Kontrolą ilościową można nie obejmować rozchodu towarów, gdy rozchód odbywa się w trybie detalicznej sprzedaży różnorodnych towarów.

2. Jeżeli podatnik oprócz sprzedaży towarów do dalszej sprzedaży albo zużycia w procesie produkcji prowadzi także detaliczną sprzedaż różnorodnych towarów, zapisy dotyczące tej sprzedaży można ograniczyć do zapisania na rozchód towarów przeznaczonych do sprzedaży i podania ich wartości.

3. Kontrolę ilościową co do sprzedaży towarów do dalszej sprzedaży albo produkcyjnego zużycia można ograniczyć do ujawnienia ilości tych towarów, jeżeli sprzedaż towarów i ich wydawanie odbiorcom odbywa się w obrębie tego samego pomieszczenia w warunkach, w których nie jest możliwe określenie z góry, do jakiego rodzaju sprzedaży jest przeznaczony towar znajdujący się w miejscu sprzedaży.

4. W przedsiębiorstwach wymienionych w § 27 ust. 1 można uwidaczniać w kontroli ilościowej po stronie rozchodu całkowitą ilość poszczególnej grupy rodzajowej materiałów podstawowych i pomocniczych wydanych na poszczególne roboty — pod warunkiem, że po zakończeniu każdej roboty i na koniec okresu rachunkowego, chociażby robota nie była zakończona, zostanie wprowadzona do kontroli ilościowej po stronie przychodu pozostałość materiałów podstawowych i pomocniczych według tych samych grup rodzajowych, na podstawie spisów sporządzonych i podpisanych przez osoby dokonujące spisu oraz przez kierownika poszczególnych robót.

5. Obowiązek prowadzenia kontroli ilościowej nie dotyczy podatników wykonujących działalność w zakresie rzemiosł piekarstwo i młynarstwo, jeżeli w myśl szczególnych przepisów o wypleku oraz o dokumentacji przemiału zbóż jest prowadzona rachunkowość określona tymi przepisami.

§ 23. 1. Podatnicy prowadzący księgi handlowe obowiązani są prowadzić bieżąco dzienny raport finansowy, obejmujący stan początkowy i końcowy oraz przychody i rozchody danego dnia z podziałem na gotówkowe i bezgotówkowe (bankowe). W części bezgotówkowej (bankowej) przychody powinny być uwidocznione w dniu otrzy-

mania awiza lub innego dowodu bankowego, a wpływy własne w dniu dokonania wpłaty, rozchody zaś obejmujące wystawiane przekazy przelewowe i czeki — w dniu ich wystawienia, inne natomiast obciążenia rachunku bankowego — w dniu otrzymania awiza lub innego dowodu bankowego. Raport może być sporządzony na osobnych kartach lub w specjalnej księdze. Raport powinien być podpisany codziennie przez osobę odpowiedzialną za stan kasy.

2. Wystawiane przekazy przelewowe i czeki, które nie zostały zrealizowane w danym okresie rachunkowym, powinny być przeksięgowane na odpowiednie konto pomocnicze, a w następnym okresie rachunkowym przeksięgowane z tego konta na konto banku.

§ 24. 1. Sprzedaż towarów powinna być udowodniona — niezależnie od innych wymaganych dowodów — dziennymi zestawieniami sprzedaży, prowadzonymi przez sprzedającego i zawierającymi poszczególne kwoty gotówkowych i kredytowych transakcji sprzedaży, wpisane do zestawienia bezzwłocznie po sprzedaży. Zestawienia te powinny być ujęte w osobną dla każdego sporządzającego, ponumerowaną, oprawną księgę, zawierającą oddzielne rubryki na sprzedaż gotówkową i kredytową. Księga powinna być poświadczona przed rozpoczęciem jej prowadzenia przez organ podatkowy. Zestawienia powinny być codziennie zsumowane i podpisane przez sprzedającego. Zapisów należy dokonywać atramentem, długopisem bądź ołówkiem kopiowym.

2. W przedsiębiorstwach wytwórczych, które nie posiadają oddzielnych zakładów handlowych lub wyodrębnionych działów sprzedaży,ienne zestawienia sprzedaży mogą być ujęte w jedną księgę oprawną dla całego przedsiębiorstwa przy dopełnieniu innych warunków, o których mowa w ust. 1. Wpisu dokonuje osoba, która faktycznie towar sprzedała. Do codziennego zsumowania i podpisania zestawień sprzedaży obowiązany jest podatnik lub osoba przez niego upoważniona.

3. Obowiązki, o których mowa w ust. 1 i 2, nie dotyczą przedsiębiorstw, które dokonują wyłącznie kredytowych transakcji sprzedaży towarów na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej lub za pośrednictwem spółdzielni rzemieślniczych.

§ 25. 1. Podatnicy prowadzący księgi handlowe obowiązani są prowadzić odrębne ewidencje zakupów:

- 1) dokonanych w jednostkach gospodarki uspołecznionej,
- 2) dokonanych w jednostkach gospodarki nie uspołecznionej i od ludności,
- 3) udokumentowanych w sposób określony w § 14.

2. Podatnicy prowadzący księgi handlowe obowiązani są prowadzić odrębne ewidencje sprzedaży (rzeczy i usług) dokonywanych na rzecz:

- 1) jednostek gospodarki uspołecznionej,
- 2) jednostek gospodarki nie uspołecznionej i ludności.

3. W ewidencji (ust. 1 i 2) należy podawać kwoty zakupów lub sprzedaży. Kwoty wpisane do ewidencji należy zsumować co miesiąc oraz z końcem okresu rachunkowego.

4. Księgowanie zakupów i sprzedaży na odrębnych kontach, przy dopełnieniu pozostałych wymagań dotyczących ewidencji zakupów i sprzedaży, zwalnia od obowiązku prowadzenia tych ewidencji.

§ 26: 1. Księgi handlowe powinny odrębnie wykazywać co najmniej następujące rodzaje lub grupy kosztów:

- 1) koszt zakupu sprzedanych towarów handlowych,
- 2) koszty uboczne związane z zakupem sprzedanych towarów handlowych,
- 3) koszt materiałów zużytych do wytwarzania,
- 4) koszt robocizny bezpośredniej,
- 5) koszt wytworzenia bieżącej produkcji,
- 6) koszt wytworzenia sprzedanej produkcji,
- 7) koszty sprzedaży.

2. Za koszt zakupu towarów uważa się wartość wynikającą z pomnożenia jednostkowych cen towaru przez jego ilość. Koszt zakupu nie obejmuje kosztów ubocznych związanych z zakupem towarów do chwili złożenia ich w magazynie, jak transport, ubezpieczenie towarów w drodze itp.

3. Za koszt materiałów zużytych do wytwarzania uważa się koszty nabycia materiałów podstawowych i pomocniczych zużytych do wytwarzania oraz koszty obróbki obcej związanej z wytwarzaniem.

4. Za koszt robocizny bezpośredniej uważa się wynagrodzenie pracowników za wykonaną w przedsiębiorstwie pracę produkcyjną bezpośrednio w procesie wytwarzania. Koszt robocizny bezpośredniej nie obejmuje świadczeń publicznoprawnych, ponoszonych przez pracodawcę z własnych funduszy wskutek zatrudniania pracowników.

5. Za koszt wytworzenia bieżącej i sprzedanej produkcji uważa się wszelkie koszty związane bezpośrednio i pośrednio z wytwarzaniem, a w szczególności koszty: materiałów zużytych do wytwarzania, robocizny bezpośredniej i pośredniej oraz wszelkie inne pozostałe koszty związane z wytwarzaniem (na przykład: świadczenia ponoszone przez pracodawcę w związku z zatrudnieniem pracowników, łącznie z wpłatami na fundusz socjalny, czynsz za lokal, koszty remontu i konserwacji, podatki, koszt ogólnego zarządu w części przypadającej na dział wytwarzania). Do kosztu wytwarzania nie zalicza się oprecentowania kapitałów wniesionych do przedsiębiorstwa. Różnica między kosztem wytworzenia bieżącej produkcji a kosztem wytworzenia sprzedanej produkcji powinna z reguły odpowiadać różnicy wartości remanentów początkowego i końcowego z danego okresu, obejmujących wyroby własnej produkcji.

6. Za koszty sprzedaży uważa się podatek obrotowy, opłaty na rzecz organizacji gospodarczych obliczane od obrotu, koszty transportu sprzedanych towarów oraz inne koszty związane bezpośrednio z obrotem.

7. Przed ustaleniem kosztu zakupu sprzedanych towarów handlowych, kosztu materiałów zużytych do wytwarzania i kosztu wytworzenia sprzedanej produkcji należy odpowiednio zaksięgować wartość zużytych na inne cele niż do sprzedaży lub wytwarzania (na przykład: zużytych na własne potrzeby podatnika, na deputaty pracownicze, na cele ogólnozakładowe).

§ 27. 1. Przepis § 26 ust. 5 stosuje się odpowiednio do przedsiębiorstw: budowlanych, budowy urządzeń technicznych, robót ziemnych itp., z tym że do kosztu wytworzenia zalicza się w tych przedsiębiorstwach także podatek obrotowy.

2. W przedsiębiorstwach określonych w ust. 1 dla każdego świadczenia, którego wartość kosztorysowa

przekracza 300.000 zł, księgi handlowe powinny zawierać odrębne konta z wyszczególnieniem odpowiednich grup kosztów, a w szczególności tych, o których mowa w § 26 ust. 1 pkt 3—7.

3. Przed sporządzeniem bilansu przedsiębiorstw określonych w ust. 1 należy podzielić świadczenia na ukończone i nie ukończone; za ukończone uważa się świadczenia przyjęte przez zamawiającego; dowód przyjęcia stanowi uzgodniony rachunek ostateczny, protokół przyjęcia, odpowiednie pismo zamawiającego itp.

4. Ze świadczeń ukończonych należy wyprowadzić wyniki. Koszty wytworzenia dotyczące świadczeń nie ukończonych należy wprowadzić do aktywów bilansu, a otrzymane zaliczki lub sumy wystawionych rachunków przejściowych dotyczące świadczeń nie ukończonych wprowadzić do pasywów bilansu; jeżeli jednak umowa o świadczenie zawiera dane umożliwiające obliczenie wyników wykonania częściowego, należy te wyniki odrębnie obliczać w każdym roku rachunkowym, uwzględniając je w rachunkach wyników (strat i zysków).

5. Wszelkiego rodzaju koszty ogólne, nie przeniesione w ciągu okresu rachunkowego na odrębne konta poszczególnych świadczeń, należy przed sporządzeniem bilansu podzielić według stosunku procentowego tych kosztów do kosztu wytworzenia wykonanych świadczeń i część przypadającą na świadczenia nie ukończone wprowadzić do aktywów bilansu.

§ 28. Księgowość przedsiębiorstw usługowych, przyjmujących wszelkiego rodzaju materiały i przedmioty do dalszej przeróbki lub obróbki oraz do remontu, naprawy itp., powinna zawierać oddzielne konta zamawiających, z podaniem imienia, nazwiska (firmy) i adresu, obejmujące obroty z dokonanych transakcji. Obowiązek prowadzenia oddzielnych kont nie dotyczy zamawiających, którzy udzielają zamówień wyłącznie w celu osobistego użytku.

§ 29. f. Oddanie i przyjęcie towarów w komis oraz dalsze transakcje wynikłe z obrotu tymi towarami powinny być odpowiednio zaksięgowane w księgach komitenta i komisanta. Oddanie i przyjęcie towarów w komis powinno być objęte co najmniej kontrolą ilościową bądź ilościowo-wartościową.

2. Obroty osiągane ze sprzedaży towarów oddanych do sprzedaży komisowej komitent powinien zaksięgować w tym okresie rachunkowym, w którym te towary zostały sprzedane przez komisanta.

§ 30. 1. Sprzedaż towarów powinna być wykazywana w księgach na odrębnych kontach według cen:

- 1) zbytu (produkcyjnych),
- 2) hurtowych,
- 3) detalicznych.

2. Niezależnie od obowiązku, o którym mowa w ust. 1, obroty podlegające opodatkowaniu według różnych stawek podatku obrotowego powinny być wykazywane w księgach w odpowiedni sposób odrębnie.

§ 31. 1. Osoby, o których mowa w § 1 ust. 4, mogą zaniechać ewidencjonowania w sposób określony w § 16—26 towarów sprzedawanych polskim odbiorcom, jeżeli nie magazynują tych towarów na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i prowadzą pozaksięgową ewidencję tych towarów, zawierającą następujące dane co do każdego kontraktu sprzedaży:

- 1) datę zawarcia kontraktu,
- 2) wskazanie odbiorcy towarów,
- 3) oznaczenie przedmiotu sprzedaży,
- 4) wartość sprzedaży według kontraktu w walucie zagranicznej i w walucie polskiej po przeliczeniu na złote według kursu określonego w odrębnych przepisach, obowiązującego w dniu zapisu,
- 5) datę każdorazowej wysyłki towarów i jej wartość określoną jak w pkt 4.

Osoby, wykonujące działalność zarobkową w zakresie handlu zagranicznego na warunkach prowizyjnych w imieniu i na rachunek innych osób mających miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą mają obowiązek dodatkowo zamieścić w ewidencji datę i kwotę uzyskanej prowizji wyrażonej w walucie zagranicznej i w walucie polskiej po przeliczeniu na złote według kursu określonego w odrębnych przepisach, obowiązującego w dniu zapisu.

2. Zapisów w ewidencji towarów (ust. 1) dokonuje się na podstawie zawiadomień otrzymywanych z centrali za granicą. Na koniec roku podatkowego przed upływem terminu złożenia zeznania o dochodzie ewidencja powinna być podsumowana.

3. Osoby określone w § 1 ust. 4 powinny w księgach handlowych wykazać koszty, którymi została obciążona działalność na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, poniesione na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i poniesione za granicą.

4. Osoby określone w § 1 ust. 4 powinny w księgach handlowych wyodrębnić przychody z działalności, z której dochody nie podlegają podatkowi dochodowemu, oraz koszty związane z tą działalnością.

5. Zapisy w księgach handlowych prowadzonych przez osoby, o których mowa w § 1 ust. 4, dotyczące obrotów z osobami nie mającymi na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej miejsca zamieszkania, pobytu lub siedziby, powinny być udokumentowane rachunkami lub odpowiednią korespondencją.

§ 32. Wniosek, o którym mowa w § 3 ust. 1, w sprawie prowadzenia ksiąg handlowych w 1982 r. przez podatników wykonujących działalność zarobkową w dniu wejścia w życie rozporządzenia może być złożony w terminie do dnia 15 marca 1982 r.

§ 33. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 15 marca 1982 r.

Minister Finansów: M. Krzak